

דיבועא

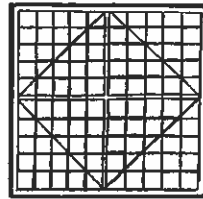
בג א מושיע חיה פי
תכלו מציף ב :

נר ב' מ"י ס"ז מכלות
מחזה הלכה פ
מח עשין כג מוש"ע
י"ד ס"י רסו סעיף יב :

גַּדְה מִיִּי סִי
מַלְכוּת סוֹכָה בְּלֹכָה
ס סַחַג עֶשֶׂן מַג
מוֹשֵׁעַ אִיִּת סִי חֲרֹלָה :

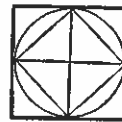
רבינו חננאל

דקסר קאד נמצא
שמועת ר' יוחנן אלב
רדיוני ורמון אהרן
א"ר מאיר משום ר'
ש"י שמואל טל זצ"ר
כ"י. שמואל ה"א
ח"ר סבת נשים
סבת נשים
במה נשים
סבת כשרה
ובכלל שתחלה צמיח
לצל ומסוכנת כלהכחא
וכן סבת רועים
סבת ציפצין
וברנץ סבת שומרי
פירות סבת סכש"ר
והאזקנו סבת נשים
סבת נשים
וכן ר' בני חובא
נחתא אז הוא עשרה
לצל ומסוכנת כלהכחא
כשרה כשרה
רועים וקיצים וברנץ
ושומרי פירות דבני
חובא נחתא חובא

של ריבועים קטנים כענין שפירשתי
לעיל גמלא ריבוע פנימי חליו של
חליו ואם תעשה עוגל של עשרה על

עשרה בחור רבוע החיטון יהא העגול
שחמורוב יחר על העגול רביע אס
הפנימי חלו של פנימי דהייט (חילת)
רביע חיטון וקטת חימה דלא נקט רביע
חילתא מכל העגול כי היכי דנקט עיג
דהייט ריבעא מכל הרביע לכך יש
דליירי כעין שפירשתי שזשה עיגול ב

אחד בכול אורו עיגול ואחא לתימר שנתמטע
העוגל רובע של ריבוע החילון וריבוע פנימי
נתמטע מריבוע חילון פלגא ורובע ופלגא קיימי
אריבוע חילון ואם תאמר והלא ריבוע של שבעה
על שבעה אם תעשה בו עוגל של שבע על שבע
ותעשה בכול העוגל ריבוע של ארבעסות שבעה
אמות ותחזור ליה ריבוע פנימי חמשה על חמשה
כמדה העוגל הזה של אמחא וטרי חומשי באלכסונה ומשכחת לה
לפי השבון של אמחא וטרי חומשי באלכסונה ומשכחת לה
בריבוע פנימי יתר מחילון של חילון דיש בפנימי כ"ה רעושות
של אמה על אמה ובחילון לא משכחת אלא מ"ט ויש לומר
שה חלון כמה שאכסנו דהשבון של אמחא וטרי חומשי חינו
מסון דאיכא טפי וח"כ אין בריבוע הפנימי ה' על ה' דאם היה
ז' ה' על ה' היה אלכסון עולה טפי מז' וזה ידוע כי חילונה בית
המקדש והמקדש חמשה וטפי מזה וזה ידוע דהמקדש דהמקדש

סוכת

ואכל ריבועא מנו עינולא פלגא . כשאתה מרבע צדך העיגול אתה
 נמצא ממנו חצי השעור הנשאר בו והיינו חילתא דכוליה הנקב
 לשם עשרה ריבוע לרדך העיגול המקיפו כדבי ליהוה עשרים וארבע :
 והוא מילתא סיא . דהא רחש דלא הוי שיעורא כולי האי אלא שיהא

ריבועא דנפיק מנו עיגולא פלגא ולא היא
 דהא קחוינן דלא הוי כולי האי : א"ר לוי
 משום ר"ם שתי סוכות של יוצרים זו לפנים
 מזו הפנימית אינה סוכה ידויבת במוזזה
 והדיוצונה סוכה ופסודה מן המוזזה ואמאי
 תהוי דיוצונה כבית שער הפנימית ותתחייב
 במוזזה משום דלא קביע^ר תנו רבנן גנבך
 סוכת גוים סוכת נשים סוכת בהמה סוכת
 כותים סוכה מכל מקום כשרה ובלבד
 שתהא מסוככת כהלכתה מאי כהלכתה
 אמר רב חסדא והוא שעשאה לצל סוכה
 מכל מקום לאתווי מאי לאתווי סוכת רקב"ש
 תנו רבנן "סוכת רקב"ש סוכת דועים סוכת
 קייצים סוכת בורגנין סוכת שומרי פירות
 סוכה מכל מקום כשרה ובלבד שתהא
 מסוככת כהלכתה מאי כהלכתה אמר רב
 חסדא והוא שעשאה לצל סוכה מכל
 מקום לאתווי מאי לאתווי סוכת גנבך
 האי תנא דגנבך אלימא ליה גנבך
 משום דקביעי וקא תנא מכל מקום לאתווי
 רקב"ש דלא קביעי והאי תנא דרקב"ש
 אלימא ליה רקב"ש דבני חובא גינהו ותנא
 מ"ס לאתווי גנבך דלאו בני חובא גינהו :

מתני'

פירק"א בלע"ז שלפני הבית : **מסוס דלא קביע** : לא זו ולא זו דבר קבוע ואין הפעמיים תשובה להיות לה בית שער : **סוכה גוים** . שטעניו לדור בה בימות החמה : **סוכה מ"מ** . אפילו פחותה מאלו לקמיה מפרש מאי היא : **מאי כהלכתה** . מאי אחא לאשמועינן דאין שטתא לזתה מרובה מאימיה ודבר ששכר לסוכה זו פשיטא אלו מסוס דריעא בצילי אחרנייתיה ודבר נעשים לשם סוכה זו תבאר אף בפסולת : **אמר ר' חסדא** . האי כהלכתה דקאמר הוא שמוכרת יפה דמוכחא מלחא שטעייתה הראשונה לזל היתה ולא לניעות בעלמא דאע"ז סוכה לשם חג לא צעין לשם סוכה צעין וללל הוא דמיקריא סוכה שמוכרת מן החורב : **רקצ"ש** . סימן רועים קייילס בורגין שומרי פירות ולקמן פריך מאי גריעותייהו דהיי תאבד לגליל דקרי ליה סוכה מכל מקום : **רועים** . שטען סוכה בשרה ליהן ביהמה מפני השבז ואומרים לאגס : **קייילס** . שומרי קיעות השמירין בשרה לייבש : **בורגין** . שומרי העיר וסולן ישראלים הם אבל סוכה זו לא לשם חג נעשים : **סוכה מכל מקום** . דאפילו פחותה מאלו והייט הק' דלעיל דמפרש לקמן דהאי תנא חשיבי ליה הני מסוס דישראלים מינה ומייבין בסוכה ודאריה סוכתן להכשיר יותר מסוכת גנב"ך גוים נשים ביהמה כוחים שאין חייבין בסוכה : **אלימא** . תשובה להבשר : **סוכה רקצ"ש לא קביעי** . פעמים רוטנין כאן ופעמים רועין כאן כשאכלו את המרעה וכן קייילס כשיבשו הולכין להם ואומרים סוכתן : מתני'

במחזה וסימה דפפרק קמא דיומא (דף יא: וס) אמרין דממעטין
דין לרייה ויש מחלקין בין פתוחין לבית ולפתוחין לגינה וקשיא דלס
אמר אכסדרה פטורה מן המזוה ול"ל הא דאורייתא הא דרבנן והא
סדרא פטורה לגמרי קאמר אשילו מדרבנן :

[illegible]

סוכה

[illegible][illegible]

עבד-אור

ו'ק

ו'ק

[illegible]

1

דלא

能

צט באר הגולה

תרלה דין ספּת גנב"ך ורקב"ש, ובו סעיף אָחד:

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

הרפ"ן והנסיך שעליו הוא חזק וקבוצו למעלה יש גבוה עשרה טעמים. ונהגים להקל
שחושבים קרעית הספה מביע עד ראש אותו הרפ"ן כיון שיכול לסמך במסמכים כל
ימיו ולישבו על השלחן שיש למעלה ממנו הכשר ספה שהוא חלל שבעה על שבעה
בגובה עשרה, וגם בזה לבי נוקפי קצת כפי ע"ש:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דברי השלטי-גבורים לציל בסימן חרלג צעיר-קטן ו לענן אם תליון וירידן לתוך עשרה דחשיבי כמו נוין. ולקאודה יותר רבותא היה אם היה מצתיקו לענן מן הצד, ואף דנוין קמצטין, בלי-תשמישין אינו קמצט, ומשמע מה דלא פסיקא לה למגן-אברהם דבר זה ולכן לא העתיקו, וארדו עיין. בתר"ל סעיף יג ולקמן סימן חרלט בט"ז צעיר-קטן ג ובפ"ח שם: * כאילו לא אבל בספקה. לדעת התוספות בספקה דף ג, מן התורה לא נצא, כיון דרבנן גורו על זה ואמרו כאלו לא קים מצות סכה, ולרבין ורש"י רק מדרבנן. ולדניא ארבעה נפקותא, דכלל השיטות צריך לחזר ולכלל פסקה, אכן לענן אם יברד וכן * אפילו אם היא סכה גדולה, גזירה נכח. הוא דעת הר"ף והרמב"ם, דבגמרא פליגי בית-שמיא ובית-הלל בתרמי, בספק גדולה (היגו שיש לה ששור סכה ו' על ו') ושלחנו בתוך הבית, ובספק קטנה שאינה מתוקנת רק ראשו ורבו, ושלחנו בתוך הבית, ואיפסוק הלכמא בבית-שמיא, וסבירא להו דתרוניהו במי טעמא שיער, משום שמה ימשך אחר שלחנו, אם-כן תלכה בבית-שמיא בין בספק גדולה ובין בספק קטנה. אבל שאר פוסקים חולקים וסבירא להו דרשמי טעמא ישי: בספק קטנה השעם משום דרבנין קבע, אף-על-גב דפסקינן דהו דרשמי דירת גזירה היא מכל מקום בעינן קבע קתא, אכן אינו מתוקנת ראשו ורבו ושלחנו גזירה כרוחה, ובספק גדולה השעם שמה ימשך אחר שלחנו, ואם-כן אף-על-גב דאיפסוק הלכמא בבית-שמיא בספק קטנה, בספק גדולה דרבין כלללא: בית-שמיא ובית-הלל, תלכה בבית-הלל (וזה פמציית דברי הר"ן ורש"ב"א). אכן המתברר פסק להחמיר בהרמב"ם. ועין בחידושי רבי עקיבא איגר על משניות, דבספק קטנה סמוך לספק גדולה וראשו ורבו בספק קטנה שאינו על ו' ושלחנו בספק גדולה, בזה הר"ף נקלל לתוספות לחמרא, דלתר"ף נצא על שף למגור שמה ימשך, והוה גם שלחנו בתוך ספה שורה, ולתוספות פסולה, דמכל מקום סכה הקטנה דירה כרוחה היא, עד כאן לשונו. אכן באמת שאני לי לדעת הר"ף כל הני סגיוות דרף ו צמוד א ורף טו צמוד א וצמוד ב,

דמוקד שם ביהדיא דמשפ סבה קטנה שבקצה טפחים, ולא משפמיט אחר מהן לומר דשעור זה הוא רק מדברין וימן התורה די ב' על ר' קשעור ראשו ורבו, וצריך עיון. אחר כך מצאתי שהמאור רמז לזה בדבריו, ועין במלחמות שם, ובשעריהציון סוף אות ז בארתי קצת דבריו:

* כגון סבת גוים וכדו'. לאו אדםקמך לה קאי שסתא עשויה לצל כגון וכדו', ולומר דזו ודאי נעשית לצל, דליתא, אלא אעקרא דדינא קאי שכתב דאף-על-פי שאין הסבה עשויה לשם מקצה כשרה בתנאי שתהא עשויה לצל, וקאמר על זה כגון סבת גנבך ודקבש' וכדו', דאף-על-פי שלא נעשו לשם מצות סבה בשרות בתנאי הנזכר (אממר מרדכי), ופשוט. ודע, דרש"י פרש על סבת נזכרים, שעשויים לדור בה בימות הסתא, משמע מזה דדוקא כשר בה כל השנה הוא דנקרא לשם דירה ולא באופן זה. ודע עוד, דכעשויה לדירה ולאוצר או לצניעותא אין מועיל בה חדוש כל-שהוא להקשיר על-ידה כל

(1) ואפלו אם רבו בבית ובספה רק טפח ממנו, מטר, דהא סגי בשלחן טפח, בן פתח החיי' אדם. ובכרבי' יוסף פתח: דנאך רבו בספה, ואפלו משהו יותר מחזיו סגי, עין שם. ואין להשיג עליו מהא דמביא המגן' אברהם דדי בשלחן טפח, וזהו אם אינו מחזיק רק טפח, אבל לא בשלחן גדול ורק מקצתו בספה, ונזירין שמא ימשך: (1) מגן' אברהם, ובאלה רבה פתח שצריך עיון בזה. ונראה דכל זה דנאך בישוב על פתח הספה מבפנים ולוקח מן הפאכל שצורכים לפניו על השלחן מבחוץ, וכמו שציר המגן' ידתיב על פמא דמטלטלא', דאז נזירין שמא ימשך אחר שלחנו, אבל שלא בכהאי גוונא, שיושב בספה ואוכל ואינו לוקח מן השלחן כלל, רק שנוהג כמו עני שפתח בידו ואוכל, אז לא נזרו חכמים כלל שמא ימשך, בן נראה לי. אחר' דף קצאתי ברכב' ב' במלחמות לענין ספה שמתוקת ראשו ורבו, ואפלו אם ירצה לאכל בפנים ופתח בידו גם כן אינו יוצא בזה: אלא דבאמת הקם שאני, כמו שכתב בעצמו הטעם, שכל שאנה ראיה לאכילה בדרך והינו שאין לו שם מקום להעמיד שלחנו ולאכל] אינה ספה, מה שאין כן בענינו שייכול להעמיד שם שלחנו אלא שמתעצל, בזה גוונא יוצא באכילתו. ועין בירושלמי פרק ב הלכה ח: לא סוף דבר וכו', ובכרפ' צדקה שם משמע לכאורה דלא כדברי, אמנם בפג' משה שם באר באפן אחר, וכן בפרי' מגדים, והוא הקרוי על המדה. ודע, דמשמע מלשון המלחמות הנ"ל דמךדאורייתא אינו יוצא בספה שמתוקת רק ראשו ורבו, וכלה הנה יושב כל המלחמות שהזכר בגמרא דשעור ספה הוא שבעה טפחים, ולא אשתמיט בשום מקום לומר דהוא רק מךדבן (ובמאור דמו' על זה, ע"ש), אבל אס' בן: קשה לשון הרי"ף שכתב בפרק קמא: ולא טעמיהו דבית' שמאי וכו' אלא טעמיהו משום דנזירין שמא ימשך, והאי ענינא דאפי' הלא על ספה קטנה קאי, וגם מה שכתב בפרק ב: והלכה דבית' שמאי בתורהו דחר טעמא יתניה: ואולי פגגו לומר, דאף דבספה קטנה שמתוקת קטנה ראשו ורבו אית להו לבית' שמאי דמךדאורייתא גם כן אינו יוצא בה, מכל מקום אין להטעם שםא ימשך ש"ך בתורהו ובחד משנה נשנית שפי הסוגים, ואיפסק בזה דבית' שמאי אין לנו לחלק תדא מתבאר. ואין רש"י' (1) רש"י' (2) רש"י' (3) רש"י' (4) רש"י' (5) רש"י' (6) רש"י' (7) רש"י' (8) רש"י' (9) רש"י' (10) רש"י' (11) רש"י' (12) רש"י' (13) רש"י' (14) רש"י' (15) רש"י' (16) רש"י' (17) רש"י' (18) רש"י' (19) רש"י' (20) רש"י' (21) רש"י' (22) רש"י' (23) רש"י' (24) רש"י' (25) רש"י' (26) רש"י' (27) רש"י' (28) רש"י' (29) רש"י' (30) רש"י' (31) רש"י' (32) רש"י' (33) רש"י' (34) רש"י' (35) רש"י' (36) רש"י' (37) רש"י' (38) רש"י' (39) רש"י' (40) רש"י' (41) רש"י' (42) רש"י' (43) רש"י' (44) רש"י' (45) רש"י' (46) רש"י' (47) רש"י' (48) רש"י' (49) רש"י' (50) רש"י' (51) רש"י' (52) רש"י' (53) רש"י' (54) רש"י' (55) רש"י' (56) רש"י' (57) רש"י' (58) רש"י' (59) רש"י' (60) רש"י' (61) רש"י' (62) רש"י' (63) רש"י' (64) רש"י' (65) רש"י' (66) רש"י' (67) רש"י' (68) רש"י' (69) רש"י' (70) רש"י' (71) רש"י' (72) רש"י' (73) רש"י' (74) רש"י' (75) רש"י' (76) רש"י' (77) רש"י' (78) רש"י' (79) רש"י' (80) רש"י' (81) רש"י' (82) רש"י' (83) רש"י' (84) רש"י' (85) רש"י' (86) רש"י' (87) רש"י' (88) רש"י' (89) רש"י' (90) רש"י' (91) רש"י' (92) רש"י' (93) רש"י' (94) רש"י' (95) רש"י' (96) רש"י' (97) רש"י' (98) רש"י' (99) רש"י' (100) רש"י' (101) רש"י' (102) רש"י' (103) רש"י' (104) רש"י' (105) רש"י' (106) רש"י' (107) רש"י' (108) רש"י' (109) רש"י' (110) רש"י' (111) רש"י' (112) רש"י' (113) רש"י' (114) רש"י' (115) רש"י' (116) רש"י' (117) רש"י' (118) רש"י' (119) רש"י' (120) רש"י' (121) רש"י' (122) רש"י' (123) רש"י' (124) רש"י' (125) רש"י' (126) רש"י' (127) רש"י' (128) רש"י' (129) רש"י' (130) רש"י' (131) רש"י' (132) רש"י' (133) רש"י' (134) רש"י' (135) רש"י' (136) רש"י' (137) רש"י' (138) רש"י' (139) רש"י' (140) רש"י' (141) רש"י' (142) רש"י' (143) רש"י' (144) רש"י' (145) רש"י' (146) רש"י' (147) רש"י' (148) רש"י' (149) רש"י' (150) רש"י' (151) רש"י' (152) רש"י' (153) רש"י' (154) רש"י' (155) רש"י' (156) רש"י' (157) רש"י' (158) רש"י' (159) רש"י' (160) רש"י' (161) רש"י' (162) רש"י' (163) רש"י' (164) רש"י' (165) רש"י' (166) רש"י' (167) רש"י' (168) רש"י' (169) רש"י' (170) רש"י' (171) רש"י' (172) רש"י' (173) רש"י' (174) רש"י' (175) רש"י' (176) רש"י' (177) רש"י' (178) רש"י' (179) רש"י' (180) רש"י' (181) רש"י' (182) רש"י' (183) רש"י' (184) רש"י' (185) רש"י' (186) רש"י' (187) רש"י' (188) רש"י' (189) רש"י' (190) רש"י' (191) רש"י' (192) רש"י' (193) רש"י' (194) רש"י' (195) רש"י' (196) רש"י' (197) רש"י' (198) רש"י' (199) רש"י' (200) רש"י' (201) רש"י' (202) רש"י' (203) רש"י' (204) רש"י' (205) רש"י' (206) רש"י' (207) רש"י' (208) רש"י' (209) רש"י' (210) רש"י' (211) רש"י' (212) רש"י' (213) רש"י' (214) רש"י' (215) רש"י' (216) רש"י' (217) רש"י' (218) רש"י' (219) רש"י' (220) רש"י' (221) רש"י' (222) רש"י' (223) רש"י' (224) רש"י' (225) רש"י' (226) רש"י' (227) רש"י' (228) רש"י' (229) רש"י' (230) רש"י' (231) רש"י' (232) רש"י' (233) רש"י' (234) רש"י' (235) רש"י' (236) רש"י' (237) רש"י' (238) רש"י' (239) רש"י' (240) רש"י' (241) רש"י' (242) רש"י' (243) רש"י' (244) רש"י' (245) רש"י' (246) רש"י' (247) רש"י' (248) רש"י' (249) רש"י' (250) רש"י' (251) רש"י' (252) רש"י' (253) רש"י' (254) רש"י' (255) רש"י' (256) רש"י' (257) רש"י' (258) רש"י' (259) רש"י' (260) רש"י' (261) רש"י' (262) רש"י' (263) רש"י' (264) רש"י' (265) רש"י' (266) רש"י' (267) רש"י' (268) רש"י' (269) רש"י' (270) רש"י' (271) רש"י' (272) רש"י' (273) רש"י' (274) רש"י' (275) רש"י' (276) רש"י' (277) רש"י' (278) רש"י' (279) רש"י' (280) רש"י' (281) רש"י' (282) רש"י' (283) רש"י' (284) רש"י' (285) רש"י' (286) רש"י' (287) רש"י' (288) רש"י' (289) רש"י' (290) רש"י' (291) רש"י' (292) רש"י' (293) רש"י' (294) רש"י' (295) רש"י' (296) רש"י' (297) רש"י' (298) רש"י' (299) רש"י' (300) רש"י' (301) רש"י' (302) רש"י' (303) רש"י' (304) רש"י' (305) רש"י' (306) רש"י' (307) רש"י' (308) רש"י' (309) רש"י' (310) רש"י' (311) רש"י' (312) רש"י' (313) רש"י' (314) רש"י' (315) רש"י' (316) רש"י' (317) רש"י' (318) רש"י' (319) רש"י' (320) רש"י' (321) רש"י' (322) רש"י' (323) רש"י' (324) רש"י' (325) רש"י' (326) רש"י' (327) רש"י' (328) רש"י'

ספת גוים, נשים, בנהמה, כותיים, (ג) רועים, (ד) קניצים, (ה) ברנגנין, שומרי שדות;
***אכל ספה שנעשית מאליה פסולה, לפי שלא נעשית לצל.** כלפיכך החוטט בגדיש ועשהו ספה
 אינה ספה, שהרי לא עמר גדיש זה לצל (ומה שעושה אחר-כך הרי תעשה (ו) ולא מן העשוי) (טו).
 ילפיכך אם עשה בתחלה כשנתן שם הגדיש (ו) חלל טפח במשך שבועה לשם ספה (ז) (ח) *וחטט
 בה אחר-כך והשלימה לעשרה, *כשרה, שהרי נעשית סכך שלה לצל. ונאם הגדיש גדול ולא
 הניח אלא חלל טפח במשך שבועה ושוב חקק בה הרבה ועשה בה ספה גדולה, אינה כשרה כלה
 עלידי משך שבועה שהניח תחלה. *נאם חקק משני צדדים ארבע אמות יותר על השבועה, אף
 השבועה פסולה, דסכך פסול פוסל מן הצד בארבע אמות: הגה (ט) ואין לעשות הסכך (ג) [ג] קדם
 שיעשה (י) הדפנות, ואם עשה (ד) (יא) טפח סמוך לסכך, מתר לסכך קדם שיעשה שאר הדפנות, כמו בחוטט
 בגדיש (הגהות מיימני פ"ה):

באר היטב

שערי תשובה

[ג] קדם. עבה ט. ועין כ"י שקטב שהעקר כהנ"ח, דמסמין לנהר
 לבתחלה במלמא חסדא שאניה בשום פוסק אלא בהגמ"י ובש"ע לא
 הוקירי כר, ובשכנה"ג כתב שג"כ דעתו כהנ"ח, ועין בא"ר:
 הסכך ואחר-כך גמר המחוצות, ט"ז:

משנה ברורה

באר הגולה

ואפלו הכי סבתן כשרה, ואפלו אם היו שתי ריעותות, כגון שהיו רועים
 נכרים, גם-כן סבתן כשרה [אחרונים]: (ג) רועים. שששו ספה בשדה
 לישוב בתוכה מפני השרב, ושומרים צאנם: (ד) קניצים. שומרי קציעות
 השטות בשדה ליבש: (ה) ברנגנין. שומרי העיר. וכלן ישראלים הם, אכן
 סבתן לא לשם חג נעשית: (ו) ולא מן העשוי. שהסכך הוא (ו) מאליה,
 ואינו נוגע בו לעשות שום מצעה, אלא פוחת אחת מדפנותיו ונקנס
 לצמקו ונוטל העמרים ומשליך, והספה נעשית מאליה: (ז) חלל טפח
 במשך שבועה וכו'. הטעם, דכיון (ח) שהניח חלל טפח במשך שבועה על
 שבועה שהוא שעור ספה, שם סכך עליו, דכל טפח מקרי אהל, ובשחטט
 אחר-כך אין זה עשית הסכך אלא תקון הדפנות, ובדפנות לא אמרין
 תעשה ולא מן העשוי, והרי בספה שאניה גבוהה עשרה וחזק בה
 להשלימה לעשרה דכשר: (ח) וחטט בה וכו'. בין (ט) שהיתה מתחלה
 החלל טפח בגובה ומאותו טפח עד הארץ היה מלא עמרים, וחטט בה
 מלמעלה למטה עד שעשה חלל עשרה טפחים, ובין שהיתה (י) חללה
 טפח למטה סמוך לארץ וממנה עד למעלה בגובה היה מלא עמרים, וחטט
 מלמעלה למטה עד שנעשה החלל גבוה עשרה טפחים, בכל גווי כשרה:
 (ט) ואין לעשות הסכך קדם וכו'. דכענין כשרה שהוא עושה הסכך
 והנה נעשה לשם צל דהינו אהל, וכל שאין מחצות אלא גג לחוד אין
 קרוי אהל, ואם נעשה אחר-כך המחוצות הרי יולא מן העשוי:
 (י) הדפנות. ובדיעבד אם עשה קדם, (יא) הפ"ח מכשיר, והרבה
 (יב) אחרונים חולקין עליו ודעתם דאף בדיעבד פסול: (יא) טפח. רחב
 (יג) בארץ כל הספה, ונתן עליו הסכך ואחר-כך גמר המחוצות, והרי
 בחוטט בגדיש ומוסיף על האהל שהיה מעקרא, דכל שיש מחצה טפח
 מקרי אהל ושם ספה על הסכך:

משני צדדים ארבע אמות וכו'. לענין סכך-פסול לא בענין שהיה ארבע אמות משני צדדין ואפלו מצד אחד פוסל, כדלעיל בסימן תרלב סעיף א, וכן לא
 נוכל לומר דכנתו שצטרף ב' אמות מצד זה וב' אמות מצד זה, וכנ"ל שם, וכן מוכח בפסקי הרא"ש שכתב סתם: אם יש ארבע אמות משך שבועה
 הראשונים עד הכתל, אפלו שבועה הראשונים פסול, וכן משמע בלבוש. אכן באמת יש לתרץ בפשיטות, דמאי טעמא סגי בארבע אמות מצד אחד לפסולו,
 משום דעל-ידיה לא נשאר לספה שהיה לה מתחלה ג' דפנות כי אם ב' דפנות, ועל-כן כענינו יש לאשכוחי לפעמים דצריך דקריה משני צדדים לפסולו, כגון
 שבועה שחטט בגדיש מן הצד ארבע אמות ונעשה חלל, עמר בצד זה ופנה העמרים מן הגדיש במקום שהיה חלל טפח ועשהו גבה עשרה טפחים בשטח
 שלש דפנות סביבותיו, ובאופן זה כדוראי לא יוכל הארבע אמות לפסולו, דהא לו יהי בארבע אמות לא נוכל לומר דפן עקמה וחסרה דפן אחד, על-פל-הניס
 שאר עוד ג' דפנות, ועל-כן ציר המחבר כגון שעשה חקיקת ארבע אמות משני הצדדין, ואם-כן לא נשאר להספה כי אם שתי דפנות:

שער הציון

(י) רש"י ב"ד יא, ורצה לומר שאפלו יבנו בנטילתו העמרים שינשא הסכך לשם צל גם-כן לא מהני, אחר דכעצם הסכך לא נעשה שום מצעה וכי
 מריטב"א ורש"י: (ח) פוסקים: (ט) מגן-אברהם ורש"א: (י) דאף דכנה ליתא לסכך החלל הראשון עתה כלל, וסכך שנעשה השתא הנה אמינא דיש בו
 משום תעשה ולא מן העשוי, קא משמע לן דאפלו הכי כשר, דאמרין דמתחלה היה כל מה שלמעלה שם סכך אלא דהשתא קליש לה ועושהו וכן
 [פוסקים]: (יא) והעתיקו השג"ר בקנסת-הגדולה, והכריזו יוסף מצד גס-כן כמותו: (יב) לבוש וט"ז ואליה רבה בשם ספר אמרפ"ל ובגד"ל יע: (יג) ט"ז:

הלכות ספה סימן תרלו תרלו

תרלו דין ספה ישנה, ובו ב' סעיפים:

(א) *ספה (ב) ישנה, דהיינו (ב) שעשאה קדם שיפנסו (ג) שלשים יום שלפני החג, בשנה, (ד) יוכלבד (ה) שיחדש בה דבר (ו) עתה בגופה לשם החג, ינאפלו בטפח על טפח סגי אם הוא במקום אחד. (ז) ואם החדוש על-פני כלה, סגי אפלו בלי-דהו. "ואם עשאה לשם החג (ז) אפלו מתחלת השנה בשנה בלא חדוש: ב יוצר בלי-חרש שיש לו שתי סכות זו לפנים מזו ועושה קדרותיו בפנימית ומוכרם בחיצונה, הפנימית (ז) אינו יוצא בה ידי ספה, פיון שהיא דירתו כל השנה (ח) אינו נכר (ט) שדר בה לשם מצוה, (י) והחיצונה יוצא בה, שהרי אינו דר בה כל השנה:

תרלו דין ספה שאולה או גזולה, ובו ג' סעיפים:

א *מי שלא עשה ספה, בין בשוגג (א) בין במזיד, *עושה ספה בחלו של מועד אפלו (ב) בסוף

באר היטב

(א) ישנה. פי' הסכך הישן, אבל בדפנות לית לן בה לכ"ע: (ב) שלשים יום. ה"ה אפלו תחלת השנה, ט"ז: (ג) שיחדש. הינו למצוה מן המבחר, ט"ז ומ"א: (ד) אינו. ואם הגביה הסכך וקוור והניחו, שרי, צנן סימן תרלא סעיף ט:

באר הלכה

* עושה ספה בחלו של מועד. ראיתי דבר חדש בספר מאמר-מקדכי וזה לשונו: דבר ברור הוא דמרי באין צריך לעשות דבר האסור לעשותו בחל-המועד משום בנן וסחירה, שאינו עושה אלא הסכך בלכד לחת קנים וצרכה על קונדסים הקבועים כבר מערב-יום-טוב וכיוצא בזה, ונהי דהא נמי אסור לעשותו ביום-טוב, דהא אסור לקטר או לעשות אהל צרא ביום-טוב, וכן מוכח לקמן סימן תרסו שאסור לפתח הספה בשמיני לפי שהוא יום-טוב, והיא מטעם בנן וסחירה, מכל מקום דבר ברור הוא דבחל-המועד ליכא אסורא כלל בעשיית אהל צרא וכו', עד כאן לשונו. והנה אף שהמחבר כתב דבר ברור הוא, לעניות דעתי לא נהירא כלל, דפשוטית הסוגיא משמע דמחר לבנותה מחדש בחל-המועד, וכן מוכח לשון הרמב"ם שכתב 'אפלו בסוף יום שביעי עושה ספה, שמצותה כל שכבה'. והנה, לא מקצי אם אסור מלאכה בחל-המועד הוא מדרבנן, בודאי מחר לבנותה מחדש, [אפלו] אפלו אם האסור הוא בעלמא דאורייתא, גס-כן הלא מחר לבנותה מחדש, דהא המצוה הוא כל שכבה, ודומיא דמה שאמרו 'כותב אדם תפלין ומוזות לצמור' ובפרט בפצצירי להניחן, ויכליל בסימן חקמה, וכן משמע לשון הגמרא שאמר 'ישוין שאם נפל שפתר לבנותה, ומשמע דרבנן ממירין לבנותה אפלו לא נפל, וכן משמע ממה שאמרו דרבנן מה דכתיב 'הג הסכת מצוה לך שכבת ימים' הינו עשה ספה בזה, משמע כפשוטה דעשיית גמורה מחר, כן נראה לעניות דעתי ברור:

(ח) אינו נכר. ואם מגביה את הסכך (י) וחזור ומניחו לשם ספה, כשרה, שחרי אפלו חקרת הבית מתבשר לסככו על-ידי מצוה זו, כמו שכתב באר בסימן תרלא. והוא הדין בספה שעשאה לשם החג ואחר-כך היה דר בה כל השנה, כשיצא חג הסוכות צריך להגביהה לשם ספה מטעם זה, (יא) ולא סגי בגלוי הגג לכו: (ט) שדר בה לשם מצוה. וחדוש בעלמא (יב) לא מנחי בזה כמו למעלה, פיון שהיה (יג) דירתו ממש שם כל השנה, שאכל ושתה וישן שם: (י) והחיצונה יוצא בה. ומכל מקום צריך (יד) לחדש בה דבר, דאף דעשאה לצל, הרי לא עשאה לשם ספה:

א (א) בין במזיד. אשמועינן (ב) שלא קנסוהו צבור זה, וכל-שכן אם (ג) נפלה סכותו ביום-טוב דעושה אותה בחל-המועד. וביום-טוב אסור להקמה, ואפלו אם הרוח הפיל ממנה רק מקצת מן הסכך לבד, (ג) אין להוסיף ביום-טוב בעצמו; (ד) וכל-ידי צבור, אפלו נפל הסכך פלו גס-כן יש להתיר: (ב) בסוף יום שביעי. דכתיב (ה) 'הג הסכת מצוה לך שכבת ימים', הכי קאמר דחמא: עשה ספה בזה, פרוש, באיזה

שער הציור

(א) ט"ז ושי"א, וגם אין צריך לחדש בה דבר [פמ"ג]: (ב) רש"י: (ג) אחרונים: (ד) מנא-אברהם וט"ז ונהר-שלום וס"א אדם ובפני-צלב, ולא כבית-יוסף דסביא לה דלכל הפוסקים הוא לעכובא: (ה) נהר-שלום: (ו) אחרונים: (ז) הגר"ז ופרי-מנחם וס"א אדם. וכתב הפרי-מנחם: ולא מהני מה שחדש בה דפן רביעי וכו', ודפן רביעי דפן רביעי נקט, אבל אם חסר לו גם דפן שלישי בודאי מהני, דכלא זה לא הנה יכול לקום מצות ספה, וצריך מחדש מצט בסכך, וכן מוכח ברמב"ם בזה מו שכתב על מה דאמרין שם 'היתה עשויה ועומדת אם יכול לחדש בה דבר', וזה לשונו: פרוש, בסכך או בדפנות הצריכות לה לעכב, מברר מיד שהתני ושוב אינו מברר אותו בכניסת ליל החג, שכתב ברך וכן מדין ספה בשעת מצוה, עד כאן לשונו. הרי דסביא לה דמקום דצריך חדוש לעכב, מהני נמי חדוש בדפנות שצריך לה לעכובא, ובודאי הכי נמי בענינו, וכתבם השיג הבפני-צלב על הפרי-מנחם: (ח) מנא-אברהם, ולאפוקי דאם יש בארץ יותר על טפח ורחב חצי טפח לא מהני. והאלה רבה מצד דמהני: (ט) חיי-אדם. ולפי זה מה דכתב השלחן-ארון צריך 'אפלו מתחלת השנה ששה' הינו אחר סכות העבר, דאלו שנה שלמה והינו קדם סכות, הרי מפינו שכתב החג בטלה העשייה וצריך עשה לחדש בה דבר לשם החג: (י) מנא-אברהם: (יא) בפני-צלב: (יב) כן משמע בלבוש ופשוט: (יג) וצנן בר"ן, ומשמע דסביא לה דהוא מן התורה, פיון דהוא בית העשוי לדירה מעטו התנחב; ולרש"י, אפלו אנו יודעין שעשאה לצל אסור על-פני-פנים מדרבנן [פמ"ג בסימן תרלה]. וצנן בזה שכתבנו שם במשנה ברורה: (יד) לכוש: (ט) צנן בבאר הגר"א בשם הירושלמי: (ב) גמרא: (ג) בן משמע ממה שהביא בפתיחתו שלם בשם תשובת שו"א ומשיב: (ד) שם בשם תשובת באר-יצחק: (ה) גמרא:

הלכות ספה סימן תרלא תרלב

צו באר הגולה

טפח, הרי זו כשרה: הגה (לא) *ויש אומרים שהטפח לא תהיה אור, רק (לב) מן הדפן או הספק *הרא"ש בשם ר"י ורמב"ם פ"ד. וצריך שיהיה בה שכצה טפחים על שכצה (לג) בגבה (יא) עשרה טפחים (טור), גם צריך שיהיה הדפנות לאחר שהם גבוהים עשרה עשויות מדבר שמסבכין בהם, (לד) דהא הם הספק (ר"ן ספ"ק דסוכה), ואם כל הדפנות מדבר שמסבכין בהם, מתיר לישן אפילו תחת הדפנות (ס"ס ב"י רבינו ירוחם נ"ח ח"א):

תרלב דברים הפוסלים בספק, ובו ד' סעיפים:

א פדמתי הנדעי
משמה דשמואל סכה
ט"ו, הרי"ף והרא"ש
ורמב"ם כפרק ה ושאר
פוסקים ב טור ושאר
פוסקים ג שם בגמרא ד'
ובבבא דרבא ד' כפרוש
רש"י והר"ן שם, וכן
ספ"ק רמב"ם ה משנה
שם י"ז

א (א) *ספק פסול פוסל (ב) באמצע בארבעה טפחים, אבל פחות מארבעה כשרה (ג) ומתיר לישן תחתיו. מן הצד יאינו פוסל אלא בארבע אמות, אבל פחות מארבע אמות כשרה, דאמרין דפן עקמה, ידהינו לומר שאנו רואים (ד) כאלו *הפתל (ה) הספק הפסול מגוף הפתל, ודבר זה הלכה למשה מסיני. והלכה, בית שנפחת באמצע וספק במקום הפחת, ונשאר מן התקרה סביב בין ספק כשר למשה מסיני.

באר היטב

(א) נעקם. משמע דוקא כשהדפנות מגיעות לספק, ר"ן ופ"ח. ועמ"א. וט"ז חולק ע"ז ומתיר אפילו באין דפנות מגיעות לספק, ע"ש. ועין בתשובת פנים מאירות סימן סא, כשעושים סכה בתוך הבית ולמעלה הגג המכסה בשנידלי"ן, צריך לשלל עד מקום שיהיה פחות מג' נגד הדפנות בין שאין הדפנות מגיעות לספק, וכן העושה סכתו בחצר ומצטרף כחלים הבנויים תחת הגג של שנידלי"ן ואין הפתלים מגיעים להגג אפילו פחות מג' והגג בולט הוא ד"ט, אלקא דהר"ן

באר הלכה

מנהגו נקט: * ויש אומרים שהטפח לא תהיה אור וכו'. וראוי לחש לדבריהם [מ"ז בשם הלכות]: * הרא"ש והרמב"ם פ"ק ד. טענת סופר הוא, וצריך לומר: הרב המגיד כפרק ד (עין שם דמנחה פ"ו), דלשון המספר הרי הוא לשון הרמב"ם משם. וכן בבית יוסף שכתב: ומדברי הראב"ד כפרק ד נראה שהוא מפרש כפרוש ר"י, גם כן צריך לומר: ומדברי הרב המגיד וכו', כי דברי הראב"ד לא נמצא שם כלל:

* הפתל נעקם וכו'. עין משנה ברורה מה שכתבנו 'משמע מלשון זה דדוקא כשהדפנות מגיעות' וכו'. ועל-פי זה פסק בתשובת פנים מאירות סימן סא, כעושים סכה תחת הגג של-ידי שנגלין קצת מהגג המכסה ברצפים או שנידלי"ן והדפנות אינן נוגעין למעלה עד הספק, שצריך שיגלה מן הגג כל-כך עד שלא ישאר מכסה ד' טפחים [כן צריך לומר] תוך חלל הדפנות, דדפן עקמה לא שייך בין דאין הדפנות מגיעות לשם, ובהפסק אור לא שייך דפן עקמה, וצריך לזהר בזה כי מצוי הוא. וכן פוסל שם מי שעושה סכתו בחצר ומצטרף כחלים הבנויים תחת הגג של שנידלי"ן, ואין הפתלים מגיעים להגג אפילו פחות מג' טפחים והגג בולט ד' טפחים, אלקא דהר"ן אין לסכה זו מחצות, וצריך לזהר

ד', אבל כשנטל א' מבינתים אפילו יש בהם ד' שרי, ע"ש: (יא) י"ט. לאפוקי אם הוא ד' על ד' למטה מי"ד ובגבה י"ד אינה רחבה ז' על ד' פסולה. ומודדין הי"ד טפחים בישר ולא באלקסון, מ"א, ואז כשרה כל הספה, ט"ז. ועין בהרא"ש שכתב: הרמב"ם והר"ר לשעיה דהרא"ש פסקו כשמואל והראב"ד פסק קרב וק"מ והכל עולין בסגנון אחר, עכ"ל. יש לדקדק דהא נפקותא לדינא אי צריכין לבוא לחרוץ הגמרא לבטולי חקרה, ע"ש:

משנה ברורה

לה גג, ומפל מקום בעיניו (כז) שיהיה בגובה עשרה טפחים, וברקמה: (לא) ויש אומרים שהטפח לא תהיה אור וכו'. דאף-על-גב דיש לומר לבד, אין שם גג על מקום שהוא אור, וכן למטה של-ידי אור (כג) לא חשיב מחצה בגובה: (לב) מן הדפן או הספק. ורצה לומר, מן הדפן כשעושה סמך לארץ, יהיה הטפח כבונן ולא של-ידי אור, וכן למעלה כשעושה גג יהיה של-ידי ספק ולא של-ידי אור: (לג) בגובה עשרה טפחים. לאפוקי אם הוא שכצה על שכצה למטה מעשרה טפחים, וכשמגיע השפוע לגבה עשרה טפחים אינה רחבה בישר ולא באלקסון: (לד) דהא הם הספק. מסתבר דקאי של הגבה בישר ולא באלקסון: (לד) דהא הם הספק. מסתבר דקאי דבר זה (כח) על שני הענינים הנ"ל, דהינו בין אם עשה למטה בדפן טפח, או שהרחיק ראש הדפן למעלה מן הפתל ועשה הגג טפח, נזל זה אמרין דמן עשרה טפחים ולמעלה חשבינן השפוע לספק. פתח הפריימגדים: כל מקום שיש פלגתא דרבנותא בסקה: אם הוא בראונותא אזלינן לחמרא, ואי לית לה סכה אחרייתא אוכל שם כלי ברכה, ואי בדרבנן, ביש לו סכה אחרייתא ראוי להחמיר ולילך שם, ובאין לו סכה אחרייתא יוצא בה ידי חובתו וברוכי וכו' מברך. וצדין צריך עיין קצת, עד כאן לשונו:

א (א) ספק פסול. עין לעיל בסימן תרכט מהו (ב) גמרא ספק פסול. (ב) באמצע בארבעה טפחים, (ג) ומתיר לישן תחתיו. שער ארבעה טפחים על פני כל הספה (שיש לה שלש דפנות) (ג) בארבעה, ושעור ארבעה טפחים (ג) הוא מקום חשוב להפליג ולחץ בין הדפנות, עד דפנות מארבעה טפחים הספה כשרה, מפל מקום תחת אותו המקום אסור לישן ולאכל אלא-אם-כן אותו המקום הוא פחות משלשה טפחים, (ה) לכן יש להחמיר לבתחילת: (ד) כאלו הפתל נעקם וכו'. משמע דדוקא כשהדפנות מגיעות לספק אכל אם אין הדפנות מגיעות לספק, אף דבעלמא לא קפדינן בזה, כדלעיל בסימן תרל סעיף ט, דחשבינן כאלו מגיעות למעלה עד הספק, אפילו הכי כענינו דיש ספק פסול על הספה ואנו רוצין להכשירה משום דפן עקמה, לא אמרין דפן עקמה בזה. (ו) ויש אומרים דאפילו אינם מגיעים הדפנות לספק, נמי אמרין ואין כאלו הדפן מגיע עד למעלה ונכסף: (ז) ואפשר היכי דמן הדפנות עד הספק הוא פחות משלשה טפחים, לכלי עצמא יש להקל, דאמרין לבד דפן עקמה: (ח) הספק הפסול וכו'. ואם הספק למעלה אינו מנח בשנה אלא עקם כגגין שלנו, אף-על-פי שיש בשפוע ארבע אמות (ט) אינו פוסל, אלא-אם-כן יש במשכו ארבע אמות. ואם הוא עקם למעלה, ולמטה בסמוך לו יש קורה ועם הקורה יהיה ארבע אמות, אף-על-פי שאינו נמשך הקורה ממנו שלשה טפחים, בין

שער הציון

(כז) דאי לא הכי הוה לה דירה סרוחה: (כג) דאף-על-גב דלעיל בסימן תרל סעיף ט, כשהדפנותיה גבוהין מן הארץ ד' ומשהו, אמרין לבד וחשבינן פסותם עד הארץ, תבא דכל המחצה הוא בשפוע ואהל בשפוע לאו אהל הוא, בעינן של-גל-פנים שהטפח הראשון יהיה עומד וקוף של-ידי כגון ולא של-ידי לבד: (כד) מגו-אברהם: (כה) עין בר"ן ובאר הגמרא: (ה) ואפילו הוא ספק מדרבנן, וראה מדף (יד צמוד ב) כגון דאנחה (לגסר רחב ד' טפחים) אפמא דמטלפתא וכו': (ז) דולקמן בסעיף ב בהג"ה: (ג) רש"י: (ד) הראב"ד והר"ן: (ה) חיי-אדם: (ו) מגו-אברהם ופ"ח בשם הר"ן: (ז) ט"ו ואלהי רבה, והסיפמי לזעת הטור: (ח) פריימגודים, וכן הקדים בבכורי-יעקב להקל: (ט) מגו-אברהם. והוא הדין לענין פסול ד' טפחים באמצע הספה הדין פן, שאם עומד בשפוע ויש במשכו ד' טפחים ואין תופס בספה ד' טפחים, שאינו פוסל (בכורי-יעקב בשם א"ר):

ו הרי"ף והרמב"ם שם
ושאר פוסקים ו מיקרא
ודקא שם
ח מיקרא ודקא משנה
דחלטידי כי רב י"ו ושם
במקרא י"ט ט מיקרא
ודקא שם י' וסופות
והרא"ש שם בפסקיו
כ טו שם
הא"ת

(ג) לבתלים פחות מארבע אמות, בשרה, (ו) ומיהו, אין ישנים תחתיו * כל זמן (ז) שיש בו
ארבעה טפחים. יבמה דברים אמורים, בסבה גדולה שיש בה יותר על הסכך פסול שבבעה טפחים
על שבעה טפחים, אבל בסבה קטנה (ח) שאין בה (ג) אלא שבעה על שבעה, בין באמצע בין מן
הצד, בשלשה טפחים פסולה, בפחות משלשה (ט) בשרה וישנים תחתיו ומצטרף להשלים הסבה
לכשעורג ב * ואור בין בגדולה בין בקטנה שוים, דבין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים
פסולה, * בפחות משלשה בשרה ומצטרף להשלים הסבה (ד) (ו) * ואין ישנים תחתיו: הגה (יא) ודוקא
שהולך על-פני כל הסבה (ר' יוחנן ג"ח ח"א) או שיש בו כדי לעמד בו (יב) ראשו ורבו, אבל בלאו הכי מותר, דהא
אין סבה שאין בה נקבים ונקבים (ר"ן ספ"ק). והא דסכך פסול פוסל בארבעה ואור בשלשה, הינו דוקא
(יג) שהפסיק הסבה לשמים ולא נשאר שעור הכשר סבה עם דפנות במקום אחד, (יד) אבל אם נשאר שעור סבה
במקום אחד, (טו) המקום ההוא בשר, (טז) ואף (ה) שמבחוץ, אם מחבר לו מן הצדדים (טז): ג (יז) סכך פסול
פחות מארבעה ואור אצלו פחות משלשה, אין מצטרפים לפסול. * הלכך, אם אור שלשה במקום
אחד, אפלו מעטו בסכך פסול, בשר. והני מלי בסבה גדולה, (יח) אבל בקטנה שאין בה אלא
שבעה על שבעה, אם יש בין שניהם שלשה טפחים, מצטרפים לפסול: ד יאם יש סכך פסול שני
טפחים ועוד סכך פסול שני טפחים ואור פחות משלשה מפסיק ביניהם, (יט) יש להסתפק אם שני

באר היטב

סבה, מ"א: (ד) ואין ישנים. הא דחמיר אור מסכך-פסול בסבה
קטנה לענין ישנים תחתיו, וכן לענין סבה גדולה פוסל אור בשלשה
וסכך-פסול בארבעה, הטעם, שבאור נראה לעין טפי מהפסק בסכך
ממה שנראה בסכך פסול: (ה) שמבחוץ. עין בטור ותמצא דאם
יש לה ג' דפנות והפסול הולך ע"פ ארבע פסולה דליקא בכל צד
אלא דפן ומחצה, ואם הפסול הולך לרחבה, אם נשאר שעור סבה
בשר שם, ואם יש פחות מד"א מדפן האמצעי עד סוף הסכך-

משנה ברורה

דבגבה רחוק ממנו שלשה טפחים, (י) אין מצטרפים: (ו) ומיהו, אין
ישנים תחתיו כל זמן וכו'. רוצה לומר, דאף דהסבה פלה בשרה
היא, מכל מקום אותו המקום בין שהוא ארבעה טפחים הוא מקום
חשוב לעצמו ואין מתבטל לגבי הסבה: (ז) שיש בו ארבעה טפחים.
ואפשר אפלו אם בפנים הסבה אין בו כי אם שלשה טפחים ונפח
אחד בולט לצד חוץ, אפלו הכי (יא) אסור לישב תחתיו: (ח) שאין
בה אלא שבעה על שבעה. אינו מדקדק, דאפלו הסבה מחזקת
משעה ומחצה ויש בה סכך פסול שלשה טפחים, פוסלת כל הסבה,
בין דכי שקלת לה לפסול ליכא הכשר סבה (מ"א). ועין באלוהי רבה:
(ט) בשרה וישנים תחתיו. דכיון שהוא דבר מועט, (יב) חשיב כמאן
דליקא [ט"ז]: (ב) ואין ישנים תחתיו. הא דחמיר אור מסכך
פסול בסבה קטנה לענין ישנים תחתיו, וכן לענין סבה גדולה פוסל
אור בשלשה טפחים וסכך פסול בארבעה טפחים, כתב הט"ז הטעם,

שבאור נראה לעין טפי מהפסק בסכך ממה שנראה בסכך פסול: (יא) ודוקא שהולך וכו'. קאי אפחות משלשה טפחים, ולענין שלשה
טפחים מבאר לקמה: (יב) ראשו ורבו, גר"ן איתא ראשו או רבו, וכן משמע בריתק"א, עין שם: (יג) שהפסיק הסבה לשמים. רוצה
לומר, שהסבה הנה לה שלש דפנות, וסכך הפסול או האור הולך על-פני ארבעה, ולכן פוסלת כל הסבה, דליקא בכל צד אלא דפן
ומחצה: (יד) אבל אם נשאר וכו'. רוצה לומר, שהפסול או האור הולך לרחבה, ונשאר שעור סבה במקום אחד לצד דפן האמצעי של
הסבה: (טו) המקום ההוא בשר. דהא יש לו שלש דפנות, אבל חלק החיצון שמעבר השני פסול, דהא אין לה כי אם שתי דפנות.
(יג) ואם יש פחות מארבע אמות מדפן האמצעי עד סופו של הסכך-פסול, (יד) אף חלק החיצון בשר, דאמרין דפן עקמה עד שם, אבל
אם אור מפסיק, פסול חלק החיצון, דהא באור ליכא למימר דפן עקמה: (טז) ואף שמבחוץ. רוצה לומר, פעמים אף חלק החיצון
שמבחוץ גס-בן בשר, בין בסכך פסול ובין באור, כגון שמחבר מן הצדדים, או מצטרף הפנימי והחיצון להכשר סבה, דהינו אפלו אין
בפנימי לבד שעור הכשר סבה (מ"א בשם הפוסקים); ומכל מקום אותו חלק של אור או סכך פסול אין לישב תחתיו לכלי עלמא.
ויבסר בכור-יעקב מפקפק על זה שכתבנו דמצטרף הפנימי והחיצון להכשר סבה, עין שם: ג (יז) סכך פסול פחות מארבעה ואור
אצלו וכו'. רוצה לומר, אפלו הנה הסכך באמצע על-פני כל ארבע, אפלו הכי אין מצטרף אצלו האור לפסול הסבה משום דלא שרי
שעוריהו להדדי, ודינן כנ"ל בפעמין הקודמין: במקום סכך פסול, בין דאין בו ארבעה טפחים מותר לישב תחתיו, ובמקום האור, אף דאין
בו שלשה טפחים אין ישנים תחתיו, כנ"ל בסעיף ב: (יח) אבל בקטנה וכו'. דשם שרי שעוריהו להדדי, דגם סכך פסול דינו שם בשלשה
טפחים לפסול, כנ"ל בסוף סעיף א, הלכך מצטרפים תרניהו לפסול כשיש בין שניהם שלשה טפחים: ד (יט) יש להסתפק וכו'. ולכן אם

שער הציצין

(י) ולא אמרין חכמי רמי ולבוד להחמיר [שם]: (יא) וכמו דאסרין לעיל בסימן תרכט סעיף יח שהפכו על צדיהו דבנדאי אין בו ד' טפחים, משום דנעשו כשפתיו
של מכות, אפשר דבנינו גס-בן הכי. וכתבתי בלשון אפשר' משום דהקטן-אברהם מסתפק בזה, עין שם: (יב) ולא פרש משום לבד, דכהא גזא במפסות
מפסיק לא שך לבד, ודוקא באור שך לבד [פמ"ג]: (יג) הרא"ש: (יד) ומכל מקום החלק הפנימי גס-בן בשר, דלגבי דילה לא אמרין דפן עקמה [שם]:

הלכות סבה סימן תרכז

שהוא בתוך ארבעה טפחים פסולה. (טו) ויש לזהר שלא לתלות שום (ג) נוי סבה רק בפחות מארבעה לסבה (מהרי"ל):

תרכז דיני סבה שמתחת סבה, וכו' ג' סעיפים:

א *סבה שמתחת סבה, *העליונה כשרה (א) והתחתונה פסולה. *כיהני מלי, (ב) שיכולה התחתונה לקבל פרים וכסתות של עליונה (ג) ואפלו על ידי הדחק (ד) ויש ביניהם עשרה טפחים, אבל אם אין ביניהם עשרה טפחים, או שיש ביניהם עשרה טפחים אבל אינה יכולה לקבל פרים וכסתות של עליונה אפלו על ידי הדחק, (ה) והתחתונה כשרה אם היא מסבכת (ו) בהלכתה (ז) ואפלו (ח) אם העליונה למעלה מעשרים, ונאם אינה מסבכת בהלכתה (ט) ומתבשרת על ידי סבה העליונה, צריך שלא יהא סבה העליונה

א משנה סבה ט'
ב מנה דרב דמי שם
ג שם בגמרא
ד מיקרא דברי יוסף
ה שם וכגו' רש"י
ה שם

באר היטב

מן המטה לפנה, מ"א: (ג) נוי. אפלו אינו רחב ד"ט, מ"א: (ה) אפלו וכו'. משמע אעפ"י שהעליונה ג"כ צלחה מרבה מחמתה,

משנה ברורה

ארבעה אידי דרישא (טו) ויש לזהר וכו'. רוצה לומר, אף דמדינא אין לאסור רק ברחב ארבעה טפחים וכו', (יט) מכל מקום יש לזהר לבחילה אפלו אינו רחב ארבעה טפחים, שיש לחשש שמא יעשה נוי הרבה עד שיהא בהן שיעור זה וישב תחתיו. (כ) ולפי זה אין לתלות פרות או פלים וכדומה דבר שפסול לספק בהן, אפלו לנוי, אלא בתוך ארבעה טפחים לספק. ומכל מקום לענין חליט (כא) מנורות בסבה נגד השלחן אין צריך להתמיר שיהיו בתוך ארבעה טפחים, ואדרבה, יותר טוב ונכון להרחיקן מן הספק כל מה שיוכל:

א (א) והתחתונה פסולה. דכתיב "בסכת" חסר וי"ו בין כ"ף לתי"ו, לשון יחיד, וכו' הוא יושב תחת שני סבכין: (ב) שיכולה התחתונה לקבל וכו'. רוצה לומר, שתזקק לקבל הפרים וכסתות שאדם מניח (ה) כדי לישן עליהם (ג) ואדם יושב שם ואוכל סעודתו, אז היא נקראת בשם סבה, וממילא מיפסל התחתונה משום סבה תחת סבה: (ג) ואפלו על ידי הדחק. רוצה לומר, שהנג של תחתונה, שהיא קרקעיתה של העליונה, (ג) מתענגה בשמשותפין שם: (ד) ויש ביניהם עשרה טפחים. הינו בין סבכה של העליונה לקרקעיתה, (ד) דזהו שיעור הפחות בכל סבה להכשירה, ועל ידי זה נוכל לקרא הסבה שתחתיה בשם סבה תחת סבה: (ה) התחתונה כשרה. אבל העליונה (ה) פסולה, דלא חזיא אפלו לדירת צראי: (ו) בהלכתה. דהינו שהיתה צלחה מרבה מחמתה: (ז) אפלו וכו'. ואפלו (ו) אם העליונה היתה גספן צלחה מרבה מחמתה לא מקרי סבה תחת סבה, כיון שהעליונה אין לה הכשר סבה. ונאם העליונה תחתה מרבה מצלחה, (ז) אז אפלו התחתונה יכולה לקבל פרים וכסתות של עליונה, התחתונה כשרה, דספק של עליונה כמאן דליא דמאן: (ח) אם העליונה למעלה מעשרים. ולא אמרינן מה שפנגד ספק הפסול נחשב כאלו אינו, (ט) כיון שבפעם אין הספק הנה ספק פסול אלא שהוא למעלה מעשרים, לא מקרי ספק פסול לפסל כנגדו: (ט) ומתבשרת על ידי

באר הגולה

כשיטת רבנו תם, והנה זה הלשון כחב גספן הטור שם, עין שם, ולפי זה נחא, דהטור בסמך תרכז איל לפי מה שהעתיק לדינא כסימן תרכז דלא כשיטת רבנו תם, שאין שום יחרון בזה שהסבה קדמה כיון שהסודין היתה צלחה מרבה מחמתה, ולפי זה להגן מפני חסמה והעלין אסור, וסבכה לא יהא הדין מפני צדו הנכד גספן אסור, וכן שהעתיק בפנים שיטת רבנו תם סים דמפני הנכד גספן שרי. ועל עקר הענין מפני מה בסמך תרכז העתיק לדינא דלא כשיטת רבנו תם וכן העתיק שיטת רבנו תם, כבר תמה הבייתוסף, וצין ב"ח ובהנהגות מהר"ח:

* העליונה כשרה והתחתונה פסולה. מירי כשהעליונה הוא תוך עשרים. וראיתי מי שפספס לרבא וסבכה לא לה טעם פסול סבה שלמעלה מעשרים הוא משום דדירת צראי בעינן דוקא, ולמעלה מעשרים אין יכול לעשותה צראי, בענינו אי ספק לבנותה תוך עשרים מגבה של תחתונה אחרי שהיא גבוה יותר מעשרים מן הארץ. ולענין דעמי פשוט דשרי, דהא איתא בגמרא ופוסקים ויכול לבנות הסבה אפלו במחצות של ברזל דהוא קבוע, אלא דצוהה הותרה שיקנה הסבה בגבה באפן שתהיה יכולה להתקיים על ידי מחצת צראי ושעור חכמים שהוא רק עד עשרים אמה, וזה נפי בענינו, הרי הסבה העליונה שהיא פחותה מעשרים ובה הוא רוצה לקים מצות סבה, יכולה להתקיים על ידי דפנות צראי, דהינו מגבה של תחתונה ולמעלה עד סבכה הנה יכול לבנות צראי, וכן מוכח מספר בכורי יצחק שסובר כן לדינא, אף לא באר טעמו: * והני מלי שיכולה וכו'. בגמרא איתא עוד כזה חלוקים. והכלל, דלעולם אינו פוסל משום סבה שמתחת סבה אלא ספק שצלחה מרבה מחמתו, אבל חמתו מרבה מצלתו לא מקרי ספק לפסל משום סבה תחת סבה, ולכן כשהתחתונה תחתה מרבה ועליונה צלחה מרבה וקמא בתוך עשרים מהארץ, שניהם כשרים; וכלשניהם צלחן מרבין וקמא עליונה למעלה מעשרים מספק התחתונה, שניהם פסולין; וכשהתחתונה צלחה מרבה ועליונה תחתה מרבה וקמא בתוך עשרים ונרש"י קאי זה על עליונה, ולשיטת רבנו תם והשלחן ארור דפסק בזה קאי זה רק על התחתונה. התחתונה כשרה והעליונה פסולה; וכשהתחתונה צלחה מרבה וכן העליונה וקמא בתוך עשרים מהספק של התחתונה, עליונה כשרה ותחתונה פסולה. וכל אלו הם הלכות פסוקות בגמרא ולא ידעתי למה השמיטו הפוסקים, עד כאן דברי הבכורי יצחק, ונכונות על הראשונים, אבל האחרונים כמעט העתיקו כל הפרטים:

שער הציון

(יט) מגן אברהם וט"ו ושי"א: (כ) פרי מגדים בבאר דברי הרמ"א: (כא) כן נראה בפשיטות דאין ראשי להחמיר בזה, עין בחשן משפט סימן חי' סעיף ג' ד'. ולבר מן דין, יש פוסקים שסוברין דאין להחמיר בדינא דמהרי"ל רק באם צלחה מרבה מחמתה, וקמו שכתבו בפנים בסעיף קטן יא, והגם דאם יש שיעור ד' טפחים בודאי נכון לתפס בדעת המחמירים שם, על כל פנים בזה והוא חמרא בעלמא יש להקל בזה, וסבכה זו הובא באלה וטוא בשם הפטוה-משה, ומפני זה גספן יש להקל בחליט המנורות כמו שכתב החי"א, וגם דענין מנורות אין גילי לחלוקתן רק נגד השלחן ואין שך בזה שפא יושב תחתו: (ב) ושי"א: (ג) בייתוסף: (ג) רמב"ם בפרוש המשנה: (ד) ואין נפקא מנה בין אם היא בתוך עשרים מקרקע שלה או למעלה מעשרים מקרקע שלה, אף דהיא פסולה מכל מקום מקרי תחתונה סבה תחת סבה, דכיון שהיא למעלה מעשרים ומקרי סבה קבוע, בודאי יש על התחתונה שם סבה תחת סבה נריטכ"א בחידושי: (ה) פספ"מ משנה. ודע, דהוא הדין אם סבה העליונה אין לה רק ספק בלי דפנות ונגון שפנץ ד' קונסין על גג סבה התחתונה וספק על גבן, או שאין בדפנותיה ד' על ד' רחב שיעור הכשר סבה, מתבשרת התחתונה, דכל זמן שאין ראוי עליון לסבה לאו סבה תחת סבה הנה נפרי מגדים. ואף דמסתפק שם קצת בכבוד יצחק מסיק להקל: (ו) ט"ו ופשוט: (ז) מגן אברהם: (ח) מגן אברהם וט"ו. ומכל מקום אין ללמד מכאן אם העליונה אינה עשויה לצל בענין דפסול משום תעשה ולא מן העשוי [והיא תחתה מרבה מצלחה] דגספן יכשר התחתונה משום דהספק בעצמו אינו פסול, דפסול דתעשה ולא מן העשוי גרע טפי מפסול דלמעלה מעשרים [הנהגות רע"א]:

הלכות ספה סימן תרלו תרלח

השבים, הואיל ולא טרח בה ולא הוציא עליה הוצאות (הג"א פ"ב דסוכה):

תרלח ספה ונויה אסורין כל שבועה, וכו' ב' סעיפים:

א * [א] * עצי ספה אסורים כל (ב) שמונת ימי החג, (ג) * בין עצי דפנות בין עצי סכך (ואפלו תיקם לחצין בו שניו אסור) (מהרי"ל), ואין (ד) נאותין מהן לדבר אחר ככל שמונת הימים, מפני שיום השביעי כלו הספה מקצה עד בין השמשות, והואיל והקצה לבין השמשות של שביעי הקצה לכל היום*. הגה (ה) ואפלו נפלה הספה אסורים, (ו) ולא מהני בה (ה) תנאי (טור), (ז) אכל עציים (ז) הסמוכים לספה מותרים. (ח) ועין לעיל סימן תקיח סעיף ח. *ינאם אחר שעשה השעור

באר היטב

דהינו כל זמן שבצל הספה אינו שם, אכל בשעה שהוא שם אפשר דקפיד עליו שלא יראה חבירו עסקיו ואכלתו בלי ידיעתו, וזה דבר מסבס מצד הסכר, עכ"ל:

(ה) תנאי. כיון דא"א לטל בין השמשות משום דקא סתר אהלא (ז) הסמוכים. ואם סמך עציים לספה כדי לעבותה אפלו

משנה ברורה

היא בקרקע, (כ) מה שאין בן הקא לא קניא הספה בקרקע וראובן, אם-כן לא גזל אלא העצים ולא הקרקע והרי גזולה:

א (א) עצי ספה וכו'. דכתיב 'חג הסוכות שבועת ימים לד', בשם שחל שם-שמים על התגינה כך חל שם-שמים על הספה. ואפלו

(ב) עשה ספה אחרת בחל-המועד ואין צריך לראשונה, אפלו הכי עצי אסורים בהנאה: (ב) שמונת. וילדין (ג) גם בתשיעי, שהרי בשמונה ערין מחיב לאכל בספה, וכיון דאתקצאי בין-השמשות אתקצאי לכלי יומא.

ואם חל שבת אחר יום טוב, נוהגין שלא להסתפק ממנו גם בשבת, דהוי כמכין מיום טוב לשבת: (ג) בין עצי דפנות וכו'. ואין נפקא-מנה בין

ספה תדשה ובין ישנה (ג) כל שפסקה לשם חג, אכל הישוב בספת רועים וברגלין וקצין וכו' היא כספה דעלמא, שבשכיל שונכס זה ואוכל

שם פתו לא נתקדשה: (ד) נאותין. הינו (ז) דרך בטיל, שבה תבטל קדשתה, אכל בעוד שהיא קיימת אין אסור הנאה ממנה, כגון לסמך עליה

או להניח עליה שום דבר, כיון שערין קדשתה עליה: (ה) ואפלו נפלה הספה וכו'. הינו, (ו) ואפלו להפוסקים דסברי דמן התורה אינה אסורה

אלא בעודה קיימת, מדרבנן מיהא אסור להנות ממנה (ו) משום מקצה, דאתקצאי (ו) בבין-השמשות של תחלת החג: (ו) ולא מהני בה תנאי.

אף אם אמר איני בודל כל בין-השמשות, כיון דאי אפשר לטל בין-השמשות (ח) משום דקא סתר אהלא, ואתקצאי לכלי שבועה, מה שאין

בן בנוי-ספה בסעיף ב' דמהני שם תנאי. ודע, דהא דמשמע מסתימת רמ"א דלא מהני תנאי בשום גונא ואפלו נפלו, הינו דוקא בשבועת הימים,

(ט) אכל בשמיני שלו, דאסורו הוא רק משום מקצה, מהני תנאי לכשיפלו שיכול להשתמש בהן: (ז) אכל עציים הסמוכים וכו'. עין לעיל בסימן

תקיח במשנה ברורה סעיף-קטן לט, שם בארנו כל פרטי דין זה: (ח) ועין לעיל בסימן תקיח סעיף ח. רוצה לומר, דשם מבאר בהג"ה דאם נזק

חבילות על הסכך דאין בטלות לגבי הסכך, והוא הדין הקא בספה

בשלחן-ערוב דברי הר"ן אף דחוספות והרא"ש הוצר שיטת רבנו תם, משום דהר"ן מפרש דברי רבנו תם, ואף בזה חלוק על רבנו תם, דלרבנו תם אפלו כיותר מקרי הקשר אסור

שער הצינן

(כ) ואפלו אם שמעון השאילו הקרקע לראובן להעמיד שם סכנו מכל מקום אין הקרקע עומדת ברשות ראובן, דהרי אינה רק לשבועה ימים [בן מצד המגן-אברהם, וכן כתב המאמר-מדרבין:] (א) בית-יוסף בשם ארזות-חיים: (ב) חיי-אדם: (ג) עבודת-הקדש להרשב"א. אכן דבריו לכאורה קצת סותרים, שמתחלת דבריו שכתב 'בשבועה לשם חג' משמע שבשבועה לכל אפלו אם ישב בה כמה ימים לא נתקדשה על-ידי-זה, ודלא כדעת רבנו יצחק המנוח במגן-אברהם סעיף-קטן ב, ומסוף דבריו שכתב 'שבשכיל שונכס זה' וכו' משמע שאם יש לו ספה שבשבועה בקצין לצל והוא יושב בה בחג הסוכות (דקדשה היא מן הדין) נתקדשה, וצריך ציון: (ד) ט"ז: (ה) הינו הר"י בחוספות, וגם זה לאו מלתא ברירא היא, דדעת הים של שלמה בבניצה דאף בנפלה אסור מדרבנן: (ו) חוספות: (ז) וכל ימי החג כיומא אריקתא דמי, כדאיתא בגמרא: (ח) בן פרש רש"י. ולא העתקתי מה שכתב המגן-אברהם דלפי זה אם הוא בענין דליקא סתירת אהל (ורוצה לומר, לשיטת הר"ה שם בשתיקה רעועה מבעוד יום, וכמו שכתב המהצית-השקל), דידוע דבמה ראשונים השיגו על רמ"ה בזה וסבירא להו דבכל גוני אית בה משום אסור סתירה דבר-התורה: (ט) בית-יוסף בשם הר"ן:

שערי תשובה

[*] עצי ספה כו'. ועין בר"י בשם מהר"י מולכו, מי שהחליף ספה בספה לא פקע קדשתו הראשונה, וראיה מסימן תרסה הפרש"י ו' אחרונים דמשמע דוקא הפרש"י דהרי בהתנה, וספה השנית אם נשתמש בה לשם ספה חלה קדשה גם עליה ואם לא נשתמש אלא שאמר זו חלופת זו לא חלה עליה קדשה

ואתקצאי לכלי שבועה, משא"כ בנוי-ספה דבס"כ דמהני תנאי. ועמ"א: (ז) הסמוכים. ואם סמך עציים לספה כדי לעבותה אפלו

באור הלכה

* בין עצי דפנות בין עצי סכך. דע, דדעת הרא"ש, והעתיקו הטור, דבשם דפנות ליכא אסורא כלל, דהקרא קאי רק על הסכך, אכן המחבר סתם

לדינא קדשת המבנים דעצי דפנות גם-כן אסורים, ודפנות צריכות לה, דאי לאו דפנות לא קניא הספה: אכן נחלקו בפרשו, דדעת הבית-יוסף דלהרמב"ם

אסורו הוא רק מדרבנן, וכן נסתב הש"י, אכן הפ"ח ועוד כמה פתו אחרונים סוברים דלהרמב"ם הוא אסור דאורייתא, וכן מן הר"ן משמע דסבירא לה דהוי

דאורייתא. ועין בעטור דהכי גס-כן הראיה מן דף י' שאמר שם 'דלמא מן הצד', ולפי פירוש רש"י שם דהינו מן הצד של הדפנות, ובדאי דפנות לא

גריצא מן נוי שלהן, עין שם, אכן מספיק דלמא הפרוש שם בגמרא מן הצד של סכך: * עציים הסמוכים לספה. ואם הוסיף בסכך עד שאין גשמים יורדים

לתוכה, דיש אומרים דפסולה כבסימן תרלא במגן-אברהם סעיף-קטן ב, והי דאפלו הכי כל הסכך אסור בהנאה לדבריהם כל שבועה על-פליגים מדרבנן,

ועוד, דאינו יכול לשער באחד יפה מה שישך לסכך, מכל מקום אם רוצה לטל כיום טוב על-ידי עזרים להקשיר הספה שלא תהיה מצבה כל-כך שרי, דהוא

שכות דשבות במקום מצוה, דלא הוי סתירת אהל רק מדרבנן [פמ"ג]: * ואם אחר שעשה השעור וכו' הוסיף דפן לא מיתסר. עין בחידושי-אגשר-שם

דמצדד לומר דהר"ן סובר גס-כן כהחוספות, דדוקא כדי הקשר ספה הוא מן התורה ויתר מנה הוא מדרבנן, וכנות הר"ן גס-כן לענין ארבעתן, דעד כדי שעור

הוא מן התורה ויתר מנה הוא רק מדרבנן. ולעניות דעתי לא נהירא כלל, ודברי הר"ן הוא כעין מה שאמר בשבת ק"ג בענין מילה: כל זמן שעוסק במילה חוזר

בין על ציצין המעקבין בין על ציצין שאין מעקבין, והשעם, דכלה תדא מלתא הוא קפודש רש"י, ולאחר שפרש אינו חוזר על ציצין שאין מעקבין, ולכן אמר

"אם אחר שעשה וכו' הוסיף דפן", ורוצה לומר דלאחר שגמר שעור הקשר ספה נתישב בדעתו שצריך לעשות עוד דפן ורביעי, הוא מלתא באנפי נפשה, "אכל אם

עשה ארבעתן", רוצה לומר שלא הפסיק בינתים, נחשבו כל הארבעה ככלל ספה וכלן הן מן התורה, ולכאורה יש לומר דלכ"י לא אמר קרבנו תם דרך כדי הקשר

ספה אסור, דמאן מסיס דאלו הן בכלל ספה ואלו הן בכלל יתר, אימא איפקא? ויותר נראה לי דגם הוא סבירא לה קרבנו תם, אף הוא מפרש דברי רבנו תם

דדפנות זה אחר זה בסדרן, הם שוות כלם באחד לדינא, וכלהי העתיק הבית-יוסף בשלחן-ערוב דברי הר"ן אף דחוספות והרא"ש הוצר שיטת רבנו תם, משום דהר"ן מפרש דברי רבנו תם, ואף בזה חלוק על רבנו תם, דלרבנו תם אפלו כיותר מקרי הקשר אסור

הלכות סבה סימן תרלח

באר הגולה

ד' ב' תתקמ"א
ה' א' תתקמ"א
ד' א' תתקמ"א
ד' א' תתקמ"א

הצריך מן הדפנות ונשלם הכשר סבה הוסיף דפון, לא מיתסר, אבל אם עשה ארבעתן *סתם, כלן אסורות ומקצות: הגה וכל זה לא מירי (ט) אלא בסבה שישב בה פעם אחד, *אכל אם הזמנה לסבה ולא ישב בה, *לא נאסרה, *הזמנה לאו (ג) [ג] מלתא היא (הגהות אשרי פרק המביא): ב' יוכן (ד) אכלים ומשקים (י) שתולין בסבה (יא) כדי לנאותה, *אסור להסתפק מהם *כל שמונה (יג) אפלו נפלו (יד) * (וביטוטב ושבט (טו) אסור לטלטלם (ה) *דמקצים הם (טו). ונאם התנה עליהם (טו) בשעה שתלאם הנאמר איני בודל מהן (יז) כל בין השמשות (יח) (של שמונה ימים)

שערי תשובה

הזמנה לאו מלתא היא, ע"ש: [ג] מלתא היא. עכ"ט. וכן כ"י שהיא בשם מהר"י מולכו שדעתו בסבה מותרת אסור להנות בכל השנה, וכתב מהר"י ע"ז: ונאיתי להמג"א דסבר להפך וכו', משמע דמקיים להמג"א, ואנן לדיון פשיטא שאין ביה מחלוקה, דכיון שנוהגין הפיר, כל קדשה דבימי הקדש אדעתא דמנהגא היא שפתחור להתיר וכהנהגה בפרוש דמי, ומ"מ מ"ש המג"א שצריך מצעה אחר שפתחור קדשה צ"ע דאפשר אף בלא מצעה חלה הקדשה בשמיעה הקדש, דאין זה דומה להזמנה, דהכא לא פקע הקדשה לגמרי רק על דרך תנאי לבד, וזמן בא"ר שכתב על דברי המג"א שצ"ע, ואפשר כוונתו למ"ש דכהניצ כניסת הקדש הנדון קדשה, וצ"ע: [ד] אכלים. וזמן במח"כ בספק ע"ג פצמים ונהיה שם אשכול ענבים שהיה מולה ע"ג פצמים ונשאר האשכול חליי בספק ונהיה שם מי ששבר דלא מהני תנאי בזה, ובספר דר"אליהו דף צט מסיק כיון

באור הלכה

על-כ"ל פנים מדרבנן, ואיהו סבירא לה דלא מיתסר כלל, ובהו סבירא לה להבית"יוסף קבר"ן: * סתם. נראה לי דרוצה לומר, לאפוקי אם פרש דאילו עושה לשם סבה ואילו להוספה בעלמא: * אכל אם הזמנה לסבה. ואפלו אם עשה לשם סבה, וכנ"ל בסימן מב דריני הזמנה, עין שם: * לא נאסרה. נראה לי דלא אסרה אלא לענין קדשת הקדש שחל על הסבה, הוא דביעין ישב בה פה, אבל משום מקצה דסחית אהל דאסור בכל יום-טוב, הרי לא חליי פה, וישב בה לגמרי, אלא איהו אסור רק ביום-טוב, ובחל-המועד שרי כהני פונא (מור וקציעה): * דהזמנה לאו מלתא היא. וצריך עיון, אי הכי אפלו אי ישב בה אחר שקדש היום לא ליסררר כלא יומא אלא לשעה שישב בה בלבד, דהא אפתי לא הרי אהקצאי לבית-השמשות ולא אהקצאי לכלא יומא, ולכי נפק תשתי [מ"ק הנ"ל]. ומה לפי מה שכתב מקדש: אפלו לא ישב בה כלל אסור עד חל-המועד דמשום סחית אהל הוא מקצה, ונראה דכוונתו דמשום קדשת הקדש לא מיתסר אלא לשעה שישב בה: * אסור להסתפק מהם וכו'. וזהו אם תלאן קדש בין-השמשות ראשון, ואם תלאן ביום א' או בחל-המועד, מתחיל אסורו מן בין-השמשות הראשון ששחר זה עד סוף יום-טוב, אבל מן עת התלה עד הערב לא מיתסר (כן מוכח לקמיה): * כל שמונה. עין בשו"ת חתם סופר ארח"ת י"ט סימן קפד, באחד שנהיו לו אחרון קמיר והלאו בהסבה לגוי ואחר-כך ביום-טוב בא אחד מן הפקר שלא מצא אחרון לקנות, והורה שפטר לטל האחרון המלוי בסבה לגוי ולצאת בו, ונהי דביום-טוב אסור בטלטול משום מקצה, מכל מקום בחל-המועד שפטר לטלטלו הוא הדין דפטר לצאת בו, דמצות לאו להנות נהני, ועוד, דהא דאסור להנות הוא משום בויי מצוה וקאן ליכא בויי, דמצוה הוי רק נוי מצוה והשפא מצוה גופא ומכריכים עליו. וזמן שם עוד שהאר"י בזה ומסיק דמטר גמי לבצל האחרון לקח מעות מחיר האחרון, עין שם טעמו: * וביום-טוב ושבט אסור. ואם נפלו הויין על השלחן ואי אפשר לאכל, יש אומרים דמשום אכל-נפש ביום-טוב מטר לטלטל המקצה ולהסיר. והפרי מגדים מסיק דאם אפשר על-ידי טלטול מן הצד לגרר השכלא וכדומה, נעשה ולא יטלטל ביום, עין שם. ולעניית דעת, אם קיסיי הפקר נושירן הרבה על השלחן אפשר דמטר לטלטל אף בשבת להסירן אם נמאס מה, מיד דהוי אגרוף של רעי: * דמקצים הם. הנינו בין בשמיעה לין על הפתל וכן בשפול:

שער הציון

(י) הגה בעצם דין זה נספח הבית"יוסף לעיל בסימן תקיח, אף המגן-אברהם הביא בענייניו דין זה בפשיטות בשם רבנו ירחם: (יא) דהלא מדמינן לדינא דהזמנה, ובהזמנה קמא לן לעיל בסימן מב דצר בה ולא אוקמה לאו מלתא היא: (יב) דלעיל קמא לן שם דאם בעת שציר פעם אחת היה דעתו למיצר בה לעולם, שוב אסור למיצר בה וזו, והכי נמי בענייניו אס דעתו לישב בה כל ימי הקדש, נחשב זה כאלו היה הזמנה גמ"ל: (יג) עין בשערי-תשובה ובבית"יוסף: (יד) גמרא דף י': (טו) גמרא שבת דף כב: (טז) חולפות שם: (יז) הרא"ש בתשובה, ומכאן בבאור הגר"א: (יח) ים של שלמה ומגן-אברהם והגר"א: (יט) כן מוכח בבית"יוסף: (כ) עין שבת ל"ד צמוד ב: (כא) כן מוכח בבאור הגר"א שפירש בזה דברי רמב"ן שהוא דלא כר"ש, דלר"ש מהני בזה דלא חילל הקדשה ממילא גם בשאר הימים ולדידה לא מהני. ולפי זה אם אמר סתם איני בודל מהן כל בין-השמשות, אפשר דגם לרמב"ן נקלל בזה כל שמונה ימים, אע"פ שהענין קיים של שלמה [שהובא במ"א] משמע דלדעת ארחות-חיים בשם הרמב"ן אפלו באפן זה לא מהני, ועל זה כתב יחזקאל יצירא, דבסתמא בודאי מהני, וכן משמע ממגן-אברהם שהביאו לחלק בזה על דברי הרמ"א, משמע דלהרמ"א לא מהני אפלו בסתמא. ולמעשה נראה דאין להחמיר בסתמא, דהרי דעת ר"ש [וכן הוא גמ"ל דעת הר"ן] דאפלו בשפירש ואמר איני בודל כל בין-השמשות של ערב יום-טוב הראשון, גם כן מהני, ונהי דבזה אין להקל נגד דעת הרמ"א שהעתיק לדינא דעת הרמב"ן, על-כ"ל פנים בסתמא אין להחמיר, וכן משמע מאליה רבה, עין שם:

באר היטב

אחר שנגמרה אסורים דלא גרע מנוי-סבה אא"כ התנה, יש"ש. ועמ"א: (ג) מלתא היא. וקשה, דבסימן מב ס"ג כתב דהזמנה לגוף הקדשה מלתא היא, וי"ל דתשמישי מצוה קלי טפי, ונ"ל דמי שיש לו סבה בנזיה משנה לשנה מ"מ אינה אסורה עד שישב בה פה, אע"פ דכבר ישב בה בשנה שעברה מ"מ כשעבר הקדש בטלה קדשתה וצריך מעשה אחר שפתחור קדשתה, מ"א: (ד) אכלים. ואם יודע שהילדים יאכלו מהם מוטב שלא לתלותם, ס"ח סימן רטג. ול"ג דיתנה עליהן, מ"א, ובלבד שלא ינתקו החוטאים: (ה) דמקצים. דמקצה למצותו אפלו

משנה ברורה

דמצוה. וזמן שם במשנה ברורה: (ט) אלא בסבה שישב בה פעם אחד. עין במגן-אברהם (י) שפאפלו לא נעשית לשם סבה, דהינו שהיתה עשויה לצל, כיון דמדינא סבה כשרה היא וישב בה פעם אחת, אסורה שוב כל ימי הקדש, ונראה לי דמירי (יא) שהזמנה מתחלה לשם סבת הקדש, או שבעת שישב בה היה (יב) דעתו לישב בה כל ימי הקדש, הא לא הכי לא נתקדשה בפעם אחת להיות שם סבת הקדש עליה, וכמו שכתבנו למעלה בסעיף-קטן ג. ומי שיש לו סבה בנזיה משנה לשנה, מכל מקום אינה אסורה עד שישב בה פה, אף-על-גב דכבר ישב בה בשנה שעברה, מכל מקום כשעבר הקדש בטלה קדשתה וצריך מעשה אחר שפתחור קדשתה, כן כתב המגן-אברהם, (יג) ויש מאחרונים שפסקו בזה, וטוב להחמיר: ב' (י) שתולין בסבה וכו'. בין שתולין בספק (יז) ובין שתולין בדפנות: (יא) כדי לנאותה. ואם יודע שהילדים יאכלו מהם, מוטב שלא לתלותם, שנתקו החוטאים ויבואו לידי חלול שבת, וגם שפא יבואו לאכלם, אכן אם יכול לתלותם בגובה שלא יוכלו הילדים להגיע לשם או שאין לו ילדים, מצוה לתלות נוי-סבה [א"ר בשם ס"ח רס"ג]; גם בשל"ה כתב דראוי לזכות הסבה בקרמין וסדינין ולתלות בה פירות תשובה: (יב) אסור להסתפק מהם. דבויי (טו) הוא להזמנה כשסתפק מהם: (יג) אפלו נפלו. דכיון (טז) דאח"כ צאי לבית-השמשות אהקצאי לכל היום-טוב, (יז) ואפלו נפלו בחל-המועד אסורין: (יז) וביום-טוב ושבט כו'. אבל בחל-המועד לא שפך אסור טלטול, ועל-כ"פ אם נפלו מטר לטלטל ולהסירן למקומן [טור]: (טו) אסור לטלטלם וכו'. הנינו אפלו לדעת המהר"ר לעיל בסימן תצה מקצה ביום-טוב כמו בשבת, במקצה בזה לכלי צלמא אסור (יח) דהקצו למצות: (טז) בשעה שתלאם. בא (יט) לאפוקי, דלא גמא דוקא סמוך לבין-השמשות: (יז) כל בין השמשות. דיש (כ) תחלת בין-השמשות ויש סוף בין-השמשות, וביעין שלא יבדל מהן כל זמן בין-השמשות: (יח) של שמונה ימים. פירוש, לאפוקי (כא) כשאמר: איני